

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/232/2021
Identifikačné číslo spisu:	6114211498
Dátum vydania rozhodnutia:	28.09.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:6114211498.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holíča, v spore žalobkyne T. J. N., bytom v K., K. X, zastúpenej advokátkou JUDr. Lenkou Géčovou vykonávajúcej advokáciu prostredníctvom advokátskej kancelárie Advokátska kancelária LM & PARTNERS, s.r.o., so sídlom v Budmericiach, Jána Rášu 793, proti žalovaným 1/ E. C., bytom v Ž. G. I., I. XXX/X, 2/ V.Š. K.P., bytom v K. K., A. XXXX/X, 3/ T. K.Í., bytom v K., P. XXXX/XX, 4/ O. K.Í., bytom v K. K., A. XXXX/XX, 5/ M. I., bytom v K. K.A., Ď.F. XXXX/XX, žalovaní 2/ až 5/ zastúpení advokátskou kanceláriou KOVAL & spol., advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, Komenského 3, 6/ neb. V. K., naposledy bytom v K. K., A. XXXX/XX, 7/ Q. K., bytom v K. K., A.V. XXXX/XX, zastúpenej JUDr. Emilom Vaňkom, so sídlom v Trní 134, 8/ DK TRADING, s.r.o., so sídlom v Žiline, Horný Váľ 8/17, IČO: 43 850 669, o určenie neplatnosti zmlúv a určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 10 C 127/2014, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. júna 2019 sp. zn. 17 Co 117/2018, takto

rozhodol:

V dovolacom konaní pokračuje na strane žalovanej s dedičkou žalovaného 6/ neb. V. K., naposledy bytom v K. K., A. XX, a to s Q. K., bytom v K. K., A. XXXX/XX (žalovaná 7/).

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. júna 2019 sp. zn. 17 Co 117/2018 z r u š u j e a v e c mu v r a c i a n a ď a ľ š i e k o n a n i e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 12. decembra 2017 č. k. 10 C 127/2014 - 196 vo výroku I. žalobu zamietol a vo výroku II. vyslovil, že žalovaní 1/ až 8/ majú voči žalobkyni nárok na plnú náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku, § 470 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Súd prvej inštancie dospel v časti žaloby o určenie neplatnosti zmlúv k záveru, že v danom prípade nie je na takomto určení naliehavý právny záujem, preto

súd žalobu v tejto časti zamietol. Súd zároveň dospel k záveru, že na určenie vlastníckeho práva k bytu má žalobkyňa naliehavý právny záujem, lebo takto môže dosiahnuť zhodu medzi prípadným nesúlalom evidovaného stavu v katastri nehnuteľností a právnym stavom, pričom platnosť úverovej zmluvy, zmluvy o zabezpečovacom prevode práva a kúpnych zmlúv súd prvej inštancie posudzoval ako predbežnú otázku. Súd dospel k záveru, že zmluva o úvere, ako aj zmluva o zabezpečovacom prevode práva uzavreté žalobkyňou a žalovaným 1/ dňa 22. septembra 2005 sú neplatné v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka z dôvodu obchádzania zákona. Keďže je zmluva o zabezpečovacom práve neplatná, nemohol žalovaný 1/ nadobudnúť vlastníctvo bytu od žalobkyne odvodeným spôsobom, preto nemohlo byť toto právo prevezené ani na N. K. a následne nemohlo dôjsť k jeho prechodu alebo prevodu na žalovaných 2/ až 7/. Súd s poukazom na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 549/2015 dospel k záveru, že treba pokračovať v posune judikatúry a pri rozhodovaní obdobných káuz netrvať striktnie na zásade „nemo plus iuris“, ale skúmať okolnosti, za ktorých k prevodu vlastníckeho práva došlo, najmä dobrú vieru nadobúdateľov v zápis v katastri nehnuteľností. Súd uviedol, že súčasnými vlastníkmi bytu zapísanými v katastri nehnuteľností sú žalovaní 6/ a 7/, ktorí sú zároveň pasívne legitimovaní v časti žaloby o určenie vlastníckeho práva. Súd preto skúmal uvedené kritériá nadobudnutia ich vlastníckeho práva. Vlastníctvo bytu žalovaní 6/ a 7/ nadobudli na základe kúpnej zmluvy z 3. októbra 2013, teda až 7 rokov po tom, ako žalovaný 1/ predal byt N. K.. Medzitým sa vlastnícke právo zmenilo trikrát. Súd mal za to, že žalovaní 6/ a 7/ nemohli ani pri náležitej obozretnosti (ak by im „nestačil“ zápis v katastri nehnuteľností a skúmali by, akým spôsobom získala vlastnícke právo k bytu ich právna predchodkyňa - žalovaná 5/, a ako nadobudli byt predošlí vlastníci - žalovaní 2/, 3/ a 4/) zistiť, že zmluva o zabezpečovacom prevode práva uzatvorená žalobkyňou a žalovaným 1/ bola neplatná. Bol to totiž ešte predchodca (žalovaný 1/) právneho predchodcu žalovaných 2/, 3/ a 4/ (N. K.), ktorého vlastnícke právo bolo zapísané do katastra nehnuteľností na základe neplatnej zmluvy. Preto mal súd za to, že žalovaní 6/ a 7/ sa reálne nemohli dozvedieť o neplatnom prevode vlastníckeho práva medzi žalobkyňou a žalovaným 1/, a preto boli pri nadobúdaní vlastníckeho práva k bytu nepochybne dobromyseľní. Okrem toho súd vyhodnotil konanie žalobkyne pri ochrane jej vlastníctva ako nedbalé a nezodpovedné. Súd dospel k záveru, že pri riešení kolízie vlastníckeho práva žalobkyne a ochrany dobrej viery žalovaných 6/ a 7/ v akty štátu (zápis do katastra nehnuteľností) a ich právnej istoty, treba uprednostniť žalovaných 6/ a 7/, ktorí vlastnícke právo k bytu nadobudli v dobrej viere, zatiaľ čo žalobkyňa bola pri ochrane svojho vlastníckeho práva nedbalá, podanou súdnou žalobou sa domáhala finančného plnenia vychádzajúceho z kúpnej ceny, za ktorú byt predal žalovaný 1/ (čím prechod vlastníctva bytu de facto uznala) i na dobu, ktorá uplynula do podania žaloby v tejto veci. Preto mal súd za to, že žalovaní 6/ a 7/ nadobudli vlastnícke právo k bytu na základe ich dobrej viery originárnym spôsobom a žalobu zamietol aj v časti o určenie vlastníckeho práva. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v zmysle § 255 ods.1 v spojení s § 262 ods. 2 CSP. Proti uvedenému rozhodnutiu podala odvolanie žalobkyňa.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 26. júna 2019 sp. zn. 17 Co 117/2018 vo výroku I. rozsudok súdu prvej inštancie v prvom výroku, ktorým žalobu zamietol, potvrdil (§ 387 ods. 1 a 2 CSP). Vo výroku II. rozsudok súdu prvej inštancie v druhom výroku o nároku na náhradu trov konania zmenil tak, že žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovaným 1/ až 8/ trovy prvoinštančného konania v rozsahu 100% do troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania. Vo výroku III. uložil žalobkyni povinnosť nahradiť žalovaným 1/ až 8/ trovy odvolacieho konania v rozsahu 100% do troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, ktorý riadne zistil skutkový stav, a aj vec správne právne posúdil. Odvolací súd sa priklonil k právnemu názoru súdu prvej inštancie, že vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu je potrebné v zmysle princípu všeobecnej spravodlivosti uprednostniť dobromyseľnosť posledných nadobúdateľov nehnuteľností, t. j. žalovaných 6/ a 7/ pred zásadou nikto nemôže na iného previesť viac práv než má sám a priklonil sa k rozhodnutiu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 549/2013 - 33 z 16. 03. 2016 v tomto jednotlivom konkrétnom prípade. Aj odvolací súd bol toho názoru, že žalobkyňa bola v tomto prípade nedbalou vlastníčkou. Žalobkyňa mohla začať mať pochybnosti o vlastníckom práve žalovaného 1/ a nasledujúcich nadobúdateľov bytu už od roku 2010, ktoré potvrdil aj civilný súd v roku 2011. Nie je pravdou, že bezprostredne potom, ako sa dozvedela, že zrejme zostala

vlastníčkou bytu, si podala žalobu o určenie vlastníckeho práva. Učinila tak až 26. mája 2014, t. j. po viac ako 3 rokoch od skončenia trestného stíhania a takmer po 3 rokoch od skončenia civilného konania o vydanie bezdôvodného obohatenia. Skúmanie dobromyseľnosti právnych predchodcov žalovaných 6/ a 7/ nepovažoval odvolací súd v tomto prípade za podstatné, pretože k nadobudnutiu vlastníckeho práva nedošlo vydržaním, ale uprednostnením dobrej viery žalovaných 6/ a 7/. Žalobkyňa spochybňovala dobromyseľnosť žalovaného 1/, žalovaných 2/ - 4/, nijako však nespochybnila dobrú vieru žalovanej 5/ a žalovaných 6/ a 7/ pri kúpe bytu. Žalovaní 6/ a 7/ nič nezarobili, byt užívajú, zaplatili zaň dojednanú kúpnu cenu. Nijako sa nepričinili na prvotnom prevode bytu, ktorým bol byt či už pre rozpor s dobrými mravmi alebo obchádzanie zákona neplatne prevedený na žalovaného 1/ a od ktorého žalobkyňa vyvodzuje stratu majetku. Odvolací súd konštatoval, že vzhľadom na prijaté závery, posudzovanie otázky dobromyseľnosti a vydržania (či nedošlo k nadobudnutiu vlastníckeho práva vydržaním), vzhľadom na vyššie uvedené závery presahuje účelnosť a hospodárnosť daného konania. Odvolací súd zmenil výrok rozsudku súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania podľa § 388 CSP, nakoľko neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie ani na jeho zrušenie, keď súd prvej inštancie rozhodol nevykonateľným výrokom, v ktorom neuviedol povinnosť na plnenie a v akej lehote má byť náhrada trov konania zaplatená. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dňa 30. septembra 2019. Dovolateľka v dovolaní namietala nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP). Poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 223/2016, 3 Cdo 144/2010, 5 MCdo 12/2011 a rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 50/2010. Nesúhlasila so záverom odvolacieho súdu, že je potrebné poskytnúť ochranu dobromyseľnosti pri nadobúdaní vlastníckeho práva od nevlastníka ako skutočnému vlastníkovi, ktorý bol uvedený do omylu. Mala za to, že v prípade neplatnej zmluvy je aj naďalej vlastníčkou predmetného bytu. Uviedla, že ňou predložené judikáty vylučujú, aby v prípade neplatného právneho úkonu, došlo k platnému prevodu vlastníckeho práva z nevlastníka. Poukázala, že rovnaký právny názor v otázke platného prevodu vlastníckeho práva na základe neplatného právneho úkonu zastáva aj odborná právnická literatúra. Občiansky zákonník upravuje možnosť nadobudnutia vlastníctva od nevlastníka nie ako pravidlo, ale ako výnimku. Uviedla, že poukazujúc na všetky vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa odvolací súd stotožnil s procesnou obranou žalovaných, ktorí poukazovali na prekonanie právneho názoru ústavného súdu týkajúceho sa dobromyseľnosti vedeného pod sp. zn. I. ÚS 50/2010, rozhodnutím sp. zn. I. ÚS 549/2015, ktoré spočívalo v tom, aby sa pri posudzovaní skutkového stavu veci neprihliadalo výslovne len na zásadu „nemo plus iuris“, ale aby sa skúmali aj okolnosti, za ktorých k prevodu vlastníckeho práva došlo. Inak povedané, priklonením sa k danému výkladu je dobromyseľnosť nadobúdateľov povýšená nad ochranu pôvodnej vlastníčky. Zároveň je podľa dovolateľky možné v tomto prípade aj polemizovať, či takéto povýšenie je v súlade s dobrými mravmi podľa § 3 Občianskeho zákonníka. Dovolateľka žiadala, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaní 2/ až 5/ a žalovaní 6/ a 7/ v písomných vyjadreniach k dovolaniu navrhovali, aby dovolací súd dovolanie žalobkyne zamietol. Žalovaní 1/ a 8/ sa k dovolaniu písomne nevyjadřili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) považoval v prvom rade za potrebné vyrovnať sa so zistením skutočnosti o úmrtí žalovaného 6/. Dovolací súd šetrením zistil, že v priebehu dovolacieho konania žalovaný 6/ V. K., naposledy bytom v K. zomrel 25. júla 2020, teda počas prebiehajúceho dovolacieho konania.

6. Z uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica (prostredníctvom notára JUDr. Jakuba Kajbu, PhD.) z 02. októbra 2020, č. k. 26 D 413/2020-44, Dnot 139/2020 (doručeného najvyššiemu súdu 08. apríla 2022) vyplýva, že dedičkou po poručiťovi je jeho pozostalá manželka Q. K., keď súd schválil dohodu dedičov o vyporiadaní dedičstva, podľa ktorej majetok poručiťľa nadobudla Q. K., bez povinnosti

výplaty ostatným dedičom, nakoľko táto žiadaná nebola. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť 02. októbra 2020.

7. Podľa § 438 ods. 1 a ods. 2 CSP na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak. Na dovolacie konanie sa nepoužijú ustanovenia o pristúpení subjektov, o zmene a späťvzátí žaloby a o vzájomnej žalobe.

8. Podľa § 63 ods. 1 až 3 CSP ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať. V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve. Ak to povaha sporu pripúšťa, môže sa v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve.

9. Podľa § 161 ods. 1 a 2 CSP ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len "procesné podmienky"). Ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

10. Procesné nástupníctvo v zmysle § 63 CSP môže nastať aj v dovolacom konaní, pretože Civilný sporový poriadok aplikáciu uvedeného ustanovenia v tomto štádiu konania nevyklučuje (§ 438 ods. 2 CSP). Dovolací súd dospel k záveru, že povaha sporu pripúšťa, aby dovolací súd v dovolacom konaní pokračoval, pričom mal za to, že v konaní je potrebné pokračovať s dedičkou žalovaného 6/, ktorá je v konaní na žalovanej strane ako žalovaná 7/.

11. Na základe uvedeného najvyšší súd rozhodol v zmysle § 63 ods. 2 CSP o pokračovaní v dovolacom konaní s dedičkou žalovaného 6/.

12. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu - žalobkyňa, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), pričom dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné a tiež dôvodné, a preto je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

13. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

14. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

15. V zmysle § 432 ods. 1 CSP, dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

16. V prejednávanej veci žalobkyňa prípustnosť svojho dovolania formálne vyvodzovala z ustanovení §

421 ods. 1 písm. a/, resp. § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) však vyplýva, že dovolateľka v danom prípade vyvodzovala prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

17. Dovolateľka v dovolaní namietala, že odvolací súd sa odklonil ustálenej praxe odvolacieho súdu v prípade riešenia právnej otázky nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa.

18. Podľa názoru dovolateľky sa odvolací súd odklonil od ustálenej praxe odvolacieho súdu, pričom označila rozhodnutia najvyššieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd v napadnutom rozhodnutí odkloniť pri riešení vymedzenej právnej otázky, a to rozhodnutia 3 Cdo 223/2016, 3 Cdo 144/2010, 5 MCdo 12/2011. Zároveň poukázala aj na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 50/2010.

19. Keďže žalobkyňou nastolená právna otázka bola rozhodujúca pre rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, dovolací súd v ďalšom skúmal, či žalobkyňa opodstatnene vytýka, že pri riešení tejto otázky zo strany odvolacieho súdu došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci.

20. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že až donedávna existovali dve skupiny rozhodnutí najvyššieho súdu posudzujúce predmetnú právnu otázku, keď do prvej skupiny bolo možné zaradiť rozhodnutia zotrvávajúce na zásade nemo plus iuris a do druhej skupiny rozhodnutia, ktoré umožňovali prelomenie predmetnej zásady, keď v nich okrem iného boli reflektované závery vyslovené v nálezoch ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015, I. ÚS 151/2016 a I. ÚS 460/2017, resp. aj rozhodnutia, ktoré pripúšťali nadobudnutie vlastníckeho práva (len) na základe dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti.

21. V otázke prelomenia zásady nemo plus iuris a s tým súvisiaceho nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa, došlo v čase po podaní predmetného dovolania k ustáleniu rozhodovacej praxe odvolacieho súdu a to prostredníctvom uznesenia veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia (ďalej len „veľký senát“) z 27. apríla 2021 sp. zn. 1 VObo 2/2020 publikovaného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 56/2021.

22. Zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov je podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b/, § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b/] zverené najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 17/01, III. ÚS 346/05). Od 1. júla 2016 je zabezpečenie jednoty rozhodovania a jednoty judikatúry predovšetkým úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu (§ 48 CSP) [II. ÚS 252/2019].

23. V tomto kontexte si dovolací súd dovoľuje vyzdvihnúť úlohu veľkého senátu, ktorý je zásadným právnym nástrojom, ktorým možno zjednotiť rozdielnu rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, a to aj s ohľadom na záväznosť jeho rozhodnutí podľa § 48 ods. 3 veta prvá CSP pre ostatné senáty (občianskoprávneho ako aj obchodnoprávneho kolégia) najvyššieho súdu. Aby totiž najvyšší súd mohol plniť svoju základnú úlohu, ktorou je zjednocovanie judikatúry, musí samotná judikatúra najvyššieho súdu pôsobiť navonok jednotne, k čomu majú prispieť najmä všeobecne záväzné rozhodnutia veľkého senátu.

24. K retrospektívnym účinkom zmenenej judikatúry dovolací súd vyjadruje vo svojich rozhodnutiach priebežne stabilný názor, že pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu a iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti, ale nový právny názor je potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza.

25. V predmetnom rozhodnutí veľký senát vo vzťahu k nastolenej právnej otázke okrem iného uviedol, že slovenská právna úprava nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka vo všeobecnosti neupravuje, keďže vlastnícke právo možno nadobudnúť len zákonom predpísaným spôsobom. To platí tak v prípade derivatívneho nadobúdania vlastníckeho práva, ako aj v prípade originárneho nadobúdania vlastníckeho práva. Nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka právna úprava umožňuje len v zákonom upravených prípadoch, predstavujúcich výnimku zo zásady, že vlastnícke právo možno nadobudnúť len od vlastníka, a len v týchto prípadoch zákon uprednostňuje ochranu dobromyseľného nadobúdateľa veci a umožňuje prelomenie zásady nemo plus iuris. Veľký senát dodal, že z predmetného konštatovania vyplýva, že neprichádza do úvahy, aby súdy bez toho, aby existoval zákonný podklad, rozširujúco vyvodzovali možnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa tým spôsobom, že samotná dobrá viera nadobúdateľa postačuje na priznanie jej vlastníckeho práva, t. j. že by nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka bolo prípustné vo všeobecnosti. Uvedené platí bez ohľadu na to, že zotrvanie na zásade nemo plus iuris môže pôsobiť v subjektívnej rovine nespravodlivo voči nadobúdateľovi veci. Zároveň uviedol, že nadobudnutie veci v dobrej viere od nevlastníka vo všeobecnosti (t. j. okrem prípadov výslovne predpokladaných zákonom) nie je možné zaradiť ani medzi iné skutočnosti ustanovené zákonom, na základe ktorých možno nadobudnúť vlastnícke právo k veci (podľa § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

26. Veľký senát ďalej poukázal na výnimky zo zásady nemo plus iuris, uprednostňujúce ochranu dobromyseľného nadobúdateľa, ktoré sú taxatívne upravené naprieč jednotlivými právnymi predpismi. Medzi tieto výnimky zaradil ustanovenia § 486 Občianskeho zákonníka, § 446 Obchodného zákonníka, § 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, § 19 ods. 3 zákona o cenných papieroch a § 61 Exekučného poriadku (v znení účinnom do 31. marca 2017) [resp. § 140 ods. 2 písm. l/ v spojení s § 150 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom od 1. apríla 2017], pričom uviedol, že v iných prípadoch má dobrá viera nadobúdateľa význam len pri nárokoch podľa ustanovenia § 126 ods. 2 v spojení s § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorých sa však nadobúdateľ v dobrej viere - ktorý sa nestal vlastníkom veci s poukazom na zásadu nemo plus iuris - nemôže domáhať voči skutočnému vlastníkovi veci.

27. Ďalej konštatoval, že pri posudzovaní zásady nemo plus iuris (resp. ochrany dobromyseľného nadobúdateľa) je potrebné rozlišovať situácie, kedy došlo po uzatvorení kúpnej zmluvy k zrušeniu nadobúdacieho titulu predávajúceho od situácie, kedy sa predávajúci vôbec nestal vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu (absolútnej) neplatnosti zmluvy ako nadobúdacieho titulu na strane predávajúceho. Dodal, že v prípade neplatnej zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nedochádza k právnym následkom ňou predkladaným. Uvedené okrem iného znamená, že ňou nedochádza k prevodu vlastníckeho práva z prevodcu na nadobúdateľa a keďže nadobúdateľ vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nenadobudol, nemôže s danými nehnuteľnosťami nakladať, čo okrem iného znamená, že nadobúdateľ ich nemôže ďalej previesť na ďalší subjekt (ktorý sa v takom prípade taktiež nemôže stať ich vlastníkom).

28. Veľký senát vyslovil, že je potrebné naďalej zotrvať na právnom závere vyslovenom najvyšším súdom už v rozsudku sp. zn. I Cdo 96/1995 (publikovanom v časopise Zo súdnej praxe pod č. 39/1998), v zmysle ktorého „absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona a hľadá sa naň, ako by nebol urobený; táto neplatnosť nemôže byť zhojená dodatočným schválením a nemôže sa konvalidovať ani dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností“. Možnosť prelomenia zásady nemo plus iuris - okrem zákonom predvídaných výnimiek - nie je podľa veľkého senátu možné odvodiť ani zo znenia ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona, a to ani s odkazom na článok 1 ods. 1 ústavy, z ktorého ako takého tiež nie je možné odvodiť uprednostnenie ochrany dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti pred ochranou jej vlastníka alebo aspoň pomerovanie medzi ochranou vlastníka veci a dobrou vierou ďalšieho nadobúdateľa.

29. Veľký senát napokon dospel k záveru, že dobrá viera nadobúdateľa nehnuteľnosti v správnosť

zapísaného údajá v katastri nehnuteľností o jej (predchádzajúcom) vlastníkovi nepostačuje pre záver súdu o tom, že mohol nadobudnúť vlastnícke právo (a pre poskytnutie ochrany tomuto právu), ak sa preukáže, že táto zapísaná osoba v skutočnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy nebola vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu, že predchádzajúca zmluva o prevode nehnuteľnosti predstavovala absolútne neplatný právny úkon. Z dôvodu absolútnej neplatnosti zmluvy predávajúci nemohol nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti a rovnako tak nemohol „neexistujúce“ vlastnícke právo previesť na ďalšiu osobu, hoci konajúcu v dobrej viere. Naďalej tak je potrebné zotrvať na právnom závere, že absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, ak na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

30. S ohľadom aj na vyššie uvedené veľký senát uzatvoril, že: I. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo, a to ani v prípade, že na jeho podklade bol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností; II. S poukazom na právnu zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má (*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*), nemôže platne previesť vlastnícke právo k nehnuteľnosti na inú osobu ten, kto je na základe absolútne neplatného právneho úkonu vedený v katastri nehnuteľností ako vlastník nehnuteľností; III. Dobrá viera nadobúdateľa, že hnutelnú alebo nehnuteľnú vec nadobúda od vlastníka, má vplyv na nadobudnutie vlastníckeho práva, len pokiaľ zákon v taxatívne vymedzených prípadoch nadobudnutie vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje. V iných prípadoch právna úprava *de lege lata* nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa neumožňuje; IV. Ustanoveniu § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), ktoré upravuje hodnovernosť údajov katastra, nezodpovedá výklad, podľa ktorého už len sama evidencia vlastníctva nehnuteľnosti v katastri nehnuteľností zakladá dobrú vieru evidovaného vlastníka v to, že je vlastník (viď aj R 56/2021).

31. Vec prejednávajúci senát viazaný právnymi závermi vyslovenými veľkým senátom v uznesení sp. zn. 1 V Obdo 2/2020, vychádzajúc z ustanovenia § 48 ods. 3 veta prvá CSP, dospel v preskúmanom prípade k záveru, že pokiaľ odvolací súd založil svoje rozhodnutie v dovolateľkou nastolenej právnej otázke na inom právnom názore, podľa ktorého ochrana žalobkyne ako pôvodnej vlastníčky sporného bytu zaručovaná zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ bola v predmetnej veci prelomená ochranou dobrej viery žalovaných 6/ a 7/ ako nadobúdateľov sporného bytu (za situácie, keď nešlo ani o jeden z taxatívne vymedzených prípadov, ktoré zákon v súvislosti s nadobudnutím vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje), treba mať za to, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Vzhľadom na to dospel odvolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP).

32. Dovolací súd dáva do pozornosti, že po rozhodnutí veľkého senátu už najvyšší súd rozhodoval v obdobných veciach, napr. uznesenie sp. zn. 8 Cdo 278/2019 a 7 Cdo 174/2020, pričom rozhodnutie sp. zn. 8 Cdo 278/2019 bolo publikované v časopise *Zo súdnej praxe* pod č. 51/2021 s nasledovnou právnou vetou „na základe absolútne neplatnej kúpnej zmluvy sa kupujúci nestal vlastníkom predávanej nehnuteľnosti, preto sa jej vlastníkom nestal ani ten, kto - aj keď v dobrej viere v správnosť údajov katastra nehnuteľností - odvodzuje od tohto kupujúceho (nevlastníka) svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti“.

33. Dovolací súd dospel vzhľadom na vyššie uvedené k záveru, že dovolanie žalobkyne smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ale zároveň aj dôvodné, nakoľko dovolaním napadnutý rozsudok (práve v riešení predmetnej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

34. Dovolací súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

35. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

36. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.